

COMITETUL HELSINKI PENTRU DREPTURILE OMULUI DIN MOLDOVA

R A P O R T

al vizitei de documentare în Internatul
Psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari

«Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi» (Declarația
Universală a Drepturilor Omului - 1948)

Comitetul Helsinki pentru Drepturile
Omului din Moldova
Str. Eminescu 63,
MD-2012, Chișinău,
Tel/fax: (373 22) 227344, 227598
mentalhealth@humanrights.md
www.humanrights.md

CUPRINS

Despre Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului	3
Glosar	3
Componența grupului de monitorizare	3
Obiectivele și scurt sumar	4
Prevederi generale	4
<i>Cheltuieli de întreținere a pacienților</i>	5
Internarea	5
<i>Temeiul de bază a internării</i>	5
<i>Drepturile procedurale de internare</i>	5
<i>Verificarea necesității internării</i>	7
<i>Documentarea la momentul internării</i>	7
<i>Consimțământul (personal, al reprezentantului ori a rudelor)</i>	7
<i>Durata internării</i>	7
<i>Capacitatea de exercițiu al pacienților</i>	8
<i>Dreptul la recurs</i>	8
Întreținerea și supravegherea (aflarea în instituție)	8
<i>Asigurarea asistenței medicale</i>	8
<i>Prescrierea tratamentului psihofarmacologic. Comparația între medicamente</i>	8
<i>Accesul la informația medicală și informarea pacienților despre drepturile lor</i>	9
<i>Condițiile sanitare</i>	9
<i>Condițiile sociale</i>	10
<i>Accesul la justiție</i>	11
<i>Dreptul proprietății intelectuale</i>	11
<i>Drepturi electorale</i>	11
<i>Dreptul la educație și profesie</i>	11
<i>Dreptul la confesiune</i>	11
<i>Dreptul la secretul corespondenței</i>	12
<i>Munca forțată</i>	12
<i>Avorturi forțate</i>	12
<i>Sancțiuni medicale</i>	12
<i>Concediul. Argumentarea și legalitatea acordării concediului</i>	12
<i>Părăsirea instituției fără permisiunea administrației</i>	12
Externarea	12
<i>Cazuri</i>	13
Concluzii finale	14
Recomandări	15

Despre Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova

Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova este o organizație non-guvenamentală, independentă și de non-profit, în domeniul drepturilor omului. Fondată în orașul Tiraspol (regiunea transnistreană a Republicii Moldova), în anul 1990, în contextul destrămării Uniunii Sovietice, de către un grup de activiști din domeniul drepturilor omului.

Comitetul Helsinki monitorizează respectarea angajamentelor, în domeniul sus numit, de către Republica Moldova în fața organismelor internaționale și regionale, precum Națiunile Unite, OSCE, Consiliul Europei. Comitetul pledează pentru respectarea, protecția și promovarea drepturilor omului, prin expertizarea independentă a drepturilor omului, a cadrului legal și practicilor de aplicare a acestora, sprijinirea intereselor publice și acționarea în justiție în susținerea acestora, sporirea gradului de conștientizare în rândurile unor grupuri specifice și a publicului larg referitor la evoluțiile și îngrijorările în domeniul drepturilor omului.

Activitatea Comitetului se călăuzește pe acceptarea și perceperea valorilor universale superioare a drepturilor și libertăților individuale ale omului, justiției sociale, egalității și nediscriminării.

Comitetul Helsinki din Moldova este membru cu drepturi depline al Federației Internaționale Helsinki pentru Drepturile Omului (cu sediul în Viena, Austria), care deține statutul consultativ pe lângă Consiliul Europei și Organizația Națiunilor Unite.

Rapoartele detaliate ale Comitetului Helsinki cu privire la subiecte specifice și la situația generală cu privire la respectarea drepturilor omului în Moldova sunt solicitate și servesc drept sursă independentă și demnă de informare pentru un șir de entități specializate, inclusiv cele care fac parte din Consiliul Europei, OSCE, ONU, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii, Comitetul PACE de monitorizare a respectării angajamentelor luate de Republica Moldova.

Cercetările, documentările, rezultatele acestora sunt bazate în exclusivitate pe surse și contribuții autentice, indigene, având ca informație primară realitățile și situațiile concrete din Republica Moldova.

Pentru informații adăugătoare se poate accesa pagina web a Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova este: <http://www.humanrights.md>

Glosar

Internat psihoneurologic – instituție psiho-neurologică pentru întreținerea și supravegherea persoanelor care suferă de tulburări psihice cronice.

Pacient - desemnează o persoană care primește asistență de sănătate mintală și se extinde la toate persoanele care sunt admise într-un serviciu de sănătate mintală.

Pacienți - persoane cu tulburări psihice cronice și deficiențe intelectuale cronice.

Direcția de asistență a pacienților în internatele psihoneurologice – structură ministerială din cadrul Ministerului Sănătății și Protecției Sociale, responsabilă de organizarea, de lucrul metodic și controlul întreținerii și supravegherii persoanelor internate.

Componența grupului de monitorizare

Vanu Jereghi – coordonator de program, expert în domeniul apărării drepturilor omului;

Cipriana Bologan – asistent de proiect, jurist;

Marina Cârnaț – asistent de proiect, jurist;

Teodor Cârnaț – avocat, expert în domeniul apărării drepturilor omului;

Mihail Melnic – medic psihiatru, expert;

Valeriu V. Sava – jurist.

Obiectivele și scurt sumar

Acest Raport este un studiu de monitorizare a respectării drepturilor omului în Internatul psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari, ce se află în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Informația colectată în urma examinării localului, examinării legalității internării și condițiilor de întreținere, studierea dosarelor personale a pacienților, precum și conversațiile duse cu pacienții și personalul medical, introdusă în acest raport, reflectă poziția unică a Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova față de Internat, față de actele normative existente, față de practica utilizată și modalitățile de internare, precum și o poziție unică față de condițiile de întreținere a persoanelor, inclusiv tratamentul acestora pe perioada spitalizării lor în instituția dată.

Prevederi generale

Internatul psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari activează din anul 1975. Internatul psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari se află la o depărtare de 40 km de municipiul Chișinău. Imobilul este reparat după conflictul armat din Transnistria.

Activitatea internatului este reglementată de:

- Legea RM privind asistența psihiatrică nr. 1402-XIII din 16.12.97 în speța articolelor 36, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46;
- Regulamentul Tip de funcționare a instituțiilor sociale în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale;
- Instrucțiunea nr. 06-34/188 din 16.03.03 despre modul de cazare a pacienților în instituțiile sociale în sub jurisdicția Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

În competența acestei instituții intră doar spitalizarea persoanelor „cu probleme psihice și deficiențe intelectuale cronice fără tulburări psihice acute sau posibile acutizări și tulburări grave de comportament”, „sânt excluse schizofrenia, formă paranoidă și catatonică”, „diferite tulburări psihice cu comportament agresiv”. În ziua vizitei, la data de 23 martie 2005, în Internat erau cazate 368 persoane, capacitatea instituției fiind de 310 locuri.

Conform documentației și deciziilor medicilor, pacienții suferă de tulburări psihice și deficiențe intelectuale cronice, boli psihico-neurologice și neurologice, majoritatea pacienților suferind de afecțiuni somatice aferente.

Nozologic pacienții sânt repartizați:

- retard mintal – 148 persoane;
- schizofrenie – 129 persoane;
- epilepsie – 30 persoane;
- alte patologii neurologice sau mixte – 61 persoane.

Din numărul celor cazați:

- femei – 220 persoane;
- bărbați – 148 persoane.

Din municipiul Chișinău se află 64 (17%), restul din regiunea Transnistria și preponderent raioanele centrale și de sud ale Republicii. După vârstă – 60 de ani și mai în vârstă: 54 (14%); vârsta de 18-25 ani 35 (9 %). Apți de muncă conform declarațiilor administrației în condiții speciale: 211 (57 %) pacienți.

Luând în considerație prezența în ziua vizitei în internat a 160 pacienți psihici cronici cu tulburări delirante și halucinatorii și restul 213 pacienți psihici cronici cu retard mintal și demență, necesitățile reale ale internatului pentru pacienți psihocronici în personal medical, pentru a asigura supravegherea și tratamentul pacienților la cerințele minime naționale, precum și cele internaționale dintr-o instituție psihiatrică, ar trebui să fie de 65,0 unități de lucru.

Conform datelor oficiale, statele instituției prevăd 7 unități de medic, care la momentul vizitei erau ocupate de 6 persoane fizice. Majoritatea acestora au un stagiul de lucru mai mare de 25 ani, o jumătate din numărul total dispun de categoria superioară de calificare, iar cealaltă de categoria întâi. Numărul total de asistente medicale este de 21 persoane, majoritatea cu un stagiul de peste 15 ani și categorie superioară de calificare.

Finanțarea instituției în anul 2004 a fost deplină conform termenelor stabilite, sursa principală revenind bugetului de stat și parțial din fondul asigurărilor sociale, suma totală fiind de 4.965 mln lei întârzieri la salarizarea personalului nu au fost.

Cheltuieli de întreținere a pacientului

Conform datelor din documentația financiară a instituției, în anul 2004, pentru tratamentul zilnic al pacienților a fost alocată suma de 2,95 lei, formată din 2.86 lei – alocații bugetare (0.17 Euro) și 0.14 lei – ajutoare umanitare. Pentru alimentația pacienților s-au alocat 16,21 lei (0,96 Euro) din care 13 lei din buget, 1.99 lei – fondul social, iar 1.22 lei – ajutoare umanitare. Total, însă toate cheltuielile de întreținere a unui pacient, care includ și întreținerea imobilului, taxe, salarii pentru personal sunt egale cu suma de 37 lei (2,24 Euro) zilnic.

Astfel, cheltuielile pentru alimentarea pacienților reprezintă circa 34,7%, cheltuielile de întreținere 33,7%, iar cele ce țin de salariile personalului medical 23,2% din volumul cheltuielilor totale ale instituției.

În același timp, alocările financiare pentru tratamentul unei persoane reprezintă 6,81% din volumul total, ceea ce este o sumă relativ mică în comparație cu cheltuielile administrative.

Această situație este destul de îngrijorătoare, ținându-se cont de faptul că majoritatea pacienților sunt considerați de stat ca persoane cu handicap mintal grav, care sunt plasați pe viață în această instituție.

Internarea

De cele mai multe ori, rudele sânt cele care solicită Ministerul Muncii și Protecției Sociale, ca bolnavul să fie instituționalizat în Internat. Bonul de cazare este eliberat beneficiarului la mână, iar dosarul e trimis în internat de către Direcția Asistenței Sociale.

Temeiul și baza legală de internare

Internarea în Instituție se face numai cu îndreptare de la Ministerul Muncii, la care se anexează rezultatele examinării Comisiei specializate psihiatrice. Pe parcursul aflării în Internat pacientului nu îi este revăzut diagnosticul funcțional - reevaluarea abilităților psiho-sociale. Temei pentru internare servește „Trimiterea de la Direcția Asistență Socială”, „Trimiterea din Spitalul de Psihiatrie” sau „transferul din alt Internat psihoneurologic”. Un alt temei pentru internare servește decizia comisiei medicale, formată din trei persoane, care decid instituționalizarea persoanei în Internat. Primăria, direcțiile de asistență socială sau spitalele psihiatrice solicită organizarea unei astfel de comisii.

Drepturile procedurale de internare

La ziua internării beneficiarul semnează cererea de internare prin care se confirmă înștiințarea și conștientizarea instituționalizării. Însă, beneficiarii bolnav psihic, nu au posibilitatea fizică de a conștientiza acest fapt juridic și pentru ei decid cei ce l-au trimis în această Instituție (rudele, Primăriile, Direcția de asistență socială).

Din 35 persoane internate pe parcursul anului 2004 – 19 (54%) au fost trimise la inițiativa Instituției medico-sanitare publice, Spitalul Clinic de Psihiatrie, 16 (46%) din condiții de ambulator (de la domiciliu). Dintre aceste persoane - 22 (62%) persoane cu Schizofrenie cronică, frecvente acutizări, restul 13 (38%) cu Retard mintal și Demență organică.

Din numărul total de cazați în ziua vizitei:

- bolnavi cu Schizofrenie cronică (160 - 43%) și frecvente acutizări au fost transferați neargumentat din Spitalul de Psihiatrie, amplasarea acestora în Internatului psihoneurologic este contraindicată, deoarece contravine INSTRUCȚIUNII despre modul de cazare a pacienților în instituțiile sociale din subordinea Ministerului Muncii din 16.03.05 nr. 06-34/188.

- sunt frecvente cazurile (87=23%) când pacienții, având condiții bune de întreținere acasă și familii asigurate material sunt cazați în Internat, pe când 200 persoane stau la rând la Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru cazare într-un Internat psihoneurologic.
- un număr impunător (58=16%) de pacienți sunt de o vârstă înaintată și au fost cazați cu stări de demență, neavând rude sau rudele refuzând îngrijirea acestora la domiciliu.

În dosarele cazaților se păstrează buletinul de identitate, îndreptarea oficială în Internat de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în unele dosare, s-au găsit și îndreptările medicale, incluzând și concluziile Comisiei medicale psihiatrice specializate.

Dosarele cazaților se păstrează în Secția cadre a Internatului. În 40% din cazuri dosare s-au găsit cererile persoanelor cu probleme psihice și deficiențe intelectuale de a fi cazați în Internat. Deși cererile respective sunt semnate de pacienți sau de rudele acestora, procedura are un caracter formal și nu corespunde principiilor consimțământului informat. Drept exemplu pot servi și unele cazuri de semnare a cererilor de către persoane cu un grad avansat de deficiențe mintale cu lipsa capacității de discernământ.

Starea sănătății a persoanelor cu probleme psihice și deficiențe intelectuale fiind instituționalizate pe lungă durată, este reflectată în fișe de staționar.

Fișele medicale se păstrează în secția Asistență medicală a Internatului. În fișele medicale sunt fixate zilnicele medicale, ce reflectă examinarea în dinamică a cazaților de către medicii Internatului. Periodicitatea examinărilor, conform zilnicelor din fișele medicale de ambulator, este de o examinare în 2-3 luni.

În fișele examinate, lipsește informația despre consimțământul pacientului referitor la aflarea acestuia în internat și la tratament.

În Internat, în ziua vizitei, erau plasați 27 pacienți cu deficiențe grave de intelect (imbecilitate severă și idiotism, demență severă), care necesită supravegherea personalului medical 24 ore din 24 ore. Conform afirmației medicului psihiatru, în Internat, de asemenea, sunt 68 pacienți cu probleme psihice cronice și deficiențe intelectuale, care în virtutea comportamentului agresiv, necesită, la fel, supravegherea personalului medical 24 ore din 24 ore.

Analiza a 100 cazuri de îndreptare în Internat, confirmă prezența următoarelor inițiative de internare:

- policlinicile somatice raionale (39% din cazuri)
- secția dispensarică a I.M.S.P., SCP R. Moldova (21%)

- staționarul I.M.S.P., SCP R. Moldova (17%)
- repartizați din Casa-internat pentru copii cu probleme psihice și deficiențe intelectuale(18%)
- însoțiți de rude vin direct în Internat (2%)
- sunt trimiși direct de colaboratorii Ministerului Muncii și Asistenței Sociale(3%).

Discuțiile cu pacienții și analiza cazurilor menționate după motivația internării adusă de cazați confirmă prezența următoarelor caracteristici:

Factori sociali -, n-aveam ce mânca,, ,, n-aveam unde trăi,, - 55%,

Acord neconștientizat și neinformați - ,, nu știu de ce m-au trimis,, ,, m-au trimis pe câteva săptămâni, - 35%,

Trimiteri administrative - ,, nu mi-au spus de ce m-au luat de acasă,, ,, nu mi-au spus unde mă duc,, - 3%,

Acord conștientizat și informați - ,, știu unde am venit,, ,, mi-au lămurit care sunt condițiile de trai în Internat,, - 7%.

Verificarea necesității internării

Toate persoanele vin cu documentele vizate de colaboratorii Ministerului Muncii și obligația instituției este doar să-i primească fără vreo reconstatare a veridicității concluziei. În anul 2004, au venit 19 persoane de la spitalul psihiatric Costiujeni și 16 persoane au venit de acasă. O dată pe săptămână se face controlul medical și o dată în trei luni, dacă este necesar, se dau alte medicamente, mai puternice sau mai slabe. Dar revizuirea tratamentului este efectuată doar de un medic și nu de o comisie de medici care ar decide asupra revizuirii tratamentului. Diagnosticul funcțional al persoanei internate nu este schimbat în instituție.

Cu toate acestea, în Internat nu se practică examinarea periodică a pacienților, cu scopul confirmării necesității legale a menținerii acestora în instituția dată.

Documentarea la momentul internării

Examinarea dosarelor persoanelor internate, denotă faptul că Concluzia Comisiei medicale psihiatrice specializate servește ca singurul „document legal” pentru plasarea persoanelor în Internatul psihoneurologic. În convorbire cu pacienții s-a constatat că, în majoritatea cazurilor, spitalizarea acestora s-a efectuat fără Acordul pacienților.

Consimțământul (personal sau al reprezentantului legal, ori al rudelor)

La momentul internării nu se informează pacientul referitor la drepturile pe care le are și acordul liber exprimat este mai mult o formalitate care nu se respectă. Nu se informează pacientul despre diagnoza bolii și care va fi durata de aflare în Internat.

Majoritatea pacienților, (293 = 79%), se află în Internat fără exprimarea și documentarea consimțământului liber și conștient, și doar în 21% de cazuri, în documentația însoțitoare este indicat acordul tutelatului care are un caracter formal, semnat, însă în majoritatea cazurilor de către persoana ce a completat cererea tutelatului.

În conformitate cu Legea RM privind asistența psihiatrică, beneficiarul la momentul instituționalizării în Internat trebuie să conștientizeze și să fie informat despre Instituția în care el va fi cazat.

Pacienții prezenți la ziua de 23 martie 2005 nu dispun de o decizie judiciară definitivă, prin care să fi fost luată decizia de a fi internat fără liber consimțământ.

Durata internării

Din păcate, practica arată că durata aflării persoanei în instituție nu se indică sub nici o formă în nici un fel de act, fapt ce presupune că pacientul este internat în instituție fără limită de timp. Aceasta se dovedește prin faptul că persoanei la momentul instituționalizării i se stabilește viza de reședință în Instituție.

Pacienții au dreptul de a solicita acordul unui concediu, care durează de la 2 săptămâni până la o lună, însă acest drept este realizat mai mult prin acord de voință a managerului Instituției.

În cazul decesului pacientului, se anunță de urgență rudele prin telefon sau telegramă, iar dacă nu răspunde nimeni, atunci se face certificatul de deces la Primărie și din contul instituției se plătește sicriul și toate cele necesare pentru înmormântare. Toate cazurile de deces au fost supuse examinării prin necropsie și majoritatea nu au divergență dintre diagnosticul clinic și cel morfopatologic. Trezește îngrijorare faptul că majoritatea persoanelor decedate au fost de vârstă relativ tânără, iar cauza morții fiind boala ischemică a cordului sau insuficiență respiratorie. În baza observațiilor efectuate în teren, putem presupune că cauzele principale ce au contribuit esențial la sporirea cazurilor de deces, în mare parte, sunt provocate de lipsa unei secții psihosomatice și condițiilor de întreținere.

Capacitatea de exercițiu al pacienților

Majoritatea beneficiarilor ce sunt cazați în Internat, sunt limitați în capacitatea de exercițiu, și interesele lor sunt apărate de către Instituția în care se află. Marea

majoritate, nu au nici o hotărâre a instanței judecătorești ce i-ar fi limitat legal în capacitatea de exercițiu.

În dosarele personale și documentația medicală ale pacienților lipsesc documentele care ar confirma faptul că aceste persoane au fost recunoscute ca inapte de exercițiu sau iresponsabile. Din acest motiv, este imposibil de apreciat asupra legalității internării și aflării în Internat a cazaților. Din această cauză, 90% din cei cazați în ziua vizitei pot fi considerați ca fiind ilegal internați într-o instituție socială a Ministerului Muncii și Asistenței Sociale.

Dreptul la recurs

Nici un pacient nu cunoaște despre posibilitatea atacării Deciziei Comisiei medicale psihiatrice specializate referitor la plasarea în Internatul psihoneurologic.

Întreținerea și Supravegherea (aflarea în instituție)

Asigurarea asistenței medicale. Tratatamentul medical.

Asistența medicală este asigurată de personalul internatului. Fiecare pacient dispune de poliță de asigurare medicală, care este anexată la dosar.

Din spusele medicului psihiatru, din cauza lipsei de medicamente psihotrope, tratamentul pacienților cu Schizofrenie și Epilepsie, pe parcursul anului 2005 a fost redus la minimum.

Instituția nu este supusă procedurii de acreditate, aplicate instituțiilor medico-sanitare publice, aflate sub jurisdicția Ministerului Sănătății, care are ca scop stabilirea capacității acestora de a acorda populației asistența medicală respectivă. Instituția nu dispune de vreun document care atestă drepturile clinice, adică de prestare a serviciilor medicale. Acestea se presupun în baza regulamentului ei de activitate, deși ultimul nu stabilește expres nivelul calității și volumul asistenței medicale prestate.

În cazuri de urgență (o fractură os, de exemplu) se apelează la serviciul de salvare din satul vecin sau pacientul este transportat cu transportul internatului la spitalul din orașul Criuleni.

Prescrierea tratamentului psihofarmacologic. Comparația între medicamente.

Tratatamentul psihofarmacologic este indicat adecvat, însoțit de corectori.

Cazarea ilegală a 129 pacienți cu Schizofrenie cu tulburări delirante și halucinatorii cronice în Internatul psihoneurologic, contrar legislației naționale și internaționale, cât și

Instrucțiunii Ministerului Muncii la modul de plasare a pacienților în instituțiile sociale din subordinea Ministerului, este confirmată și de faptul necesității prescrierii zilnice acestor pacienți a 2 drajeuri de Aminazină și 2 tablete de Haloperidol. Utilizarea corectorilor, a fost episodică.

În număr de 30 bolnavi cu Epilepsie cazați în Internat s-au tratat simbolic, în loc de 3-6 tablete pe zi, tratamentul a fost redus la o tabletă zilnic de Difeninină 0,001 mg. și Finlepsină 0,01 mg. Pentru tratamentul acestor persoane au fost procurate 10.000 tablete de Difeninină 0,001 mg., anual 333 tablete, zilnic 1 tabletă și Finlepsină 0,01 mg. au fost procurate 8200 tablete, anual 273 tablete, zilnic 1 tabletă.

Referitor la utilizarea unor forme moderne de tratament în conformitate cu unele standarde sau conform principiului medicinei bazate de dovezi, medicul psihiatrul a răspuns că de obicei folosește abordările și metodele însușite mai demult și care la părerea acestuia se manifestă prin anumită eficacitate. De standarde sau scheme noi de tratament instituția nu dispune, iar tutelaților nu li se asigură alternative de tratament.

Medicamentele sunt păstrate într-o cameră separată în responsabilitatea farmacistului care are registrele respective de evidență. Medicamentele de strictă evidență sunt stocate și păstrate în safeu din metal. Procurarea acestora se face centralizat în bază de tender de către autoritățile medicale centrale de la care instituția primește loturile necesare de preparate.

Accesul la informația medicală și informarea pacienților despre drepturile lor

Din discuțiile purtate cu administrația Internatului, cu personalul medical și cu pacienții, s-a constatat faptul că, atât la stabilirea diagnosticului, cât și la administrarea unui sau altui preparat medicamentos, medicii nu cer acordul tutelaților, iar pacientul nu participă alături de medic la luarea deciziilor privind administrarea tratamentului. Prin aceasta, pacientului i se încalcă dreptul "accesul la informație" despre tratamentul care îi este administrat, despre beneficiile sau riscurile acestuia. Pacientului nu i se permite să ia cunoștință cu fișa sa medicală, în care pe lângă diagnosticul stabilit de medic mai este indicat și tratamentul care ar fi trebuit administrat. Pe unele fișe este imprimat semnul unei ștampile cu inscripția ce interzice strict furnizarea către pacient sau rudelor acestuia a informației privind diagnosticul sau tratamentul în temeiul ordinului 123 din 20.03.1956 a Uniunii Sovietice.

Pacienții nu sunt informați referitor la tratament și ce medicamente urmează să li se administreze și nici nu poate fi vorba de consimțământul pacientului cu privire la tratament. Din convorbirile cu medicii, dacă beneficiarul se interesează de diagnoza

bolii pe care o au, atunci medicii prezintă astfel de informații, însă până în prezent, beneficiarii nu s-au adresat cu astfel de solicitări.

În ceea ce privește informarea pacienților despre drepturile de care se bucură, grupul nu a găsit nici un regulament, nici un act legislativ, din care pacienții s-ar putea informa, deși administrația susține că la momentul internării pacienților li se aduc la cunoștință drepturile și obligațiilor lor, și chiar în unele cazuri, când pacienților nu sunt de acord cu condițiile Instituției, pot liber pleca. În cabinetele medicale sunt atârinate panouri, unde sunt scrise drepturile pacienților.

Condițiile sanitare

a) Carantina

În momentul internării pacienții sânt plasați în așa numita „carantină” pe un termen de 14 zile. Carantina constă dintr-o cameră, numită în continuare „hol” din care lateral decurg încă două, numite „odăi”. Holul este amenajat ca loc pentru odihnă. Din strictul necesar odaia dispune de – două paturi, două noptiere. Grupul sanitar este izolat de odaie printr-o ușă de lemn, și conține – o cadă, un lavoar și toaleta propriu-zisă.

b) Odaia și mobilierul

Grupul Comitetului a observat că în afară de paturi nu este nimic altceva în majoritatea odăilor. Astfel, administrația a afirmat că pacienții care pot confecționa măsuțe sau dulapuri, sunt lăsați să o facă.

Administrația nu dispune de surse financiare pentru a procura mobilier. Pacienții la rândul lor neavând nici un dulap în care ar putea păstra lucrurile sale personale (haine, lenjerie, obiecte igienice).

c) Baia și grupul sanitar

Administrația ne-a asigurat că apă caldă este tot timpul și că pacienții fac baie cât doresc și când vor, dar din afirmațiile pacienților – doar marți și joi sânt zilele de baie. La primul etaj sunt două băi și două toalete care erau proaspăt reparate. În băi fiind foarte frig, deoarece nu se încălzesc și având o ventilație care reprezintă o gaură în perete care iese afară. La unele băi s-a observat ca există posibilitatea de a se închide ușa pe dinăuntru, în altele nu.

d) Aerisirea, încălzirea și iluminarea

În camere este un miros stătut, cu toate că se lasă ferestrele deschise câteodată. Nu este nici un sistem de ventilare. În general, se schimbă o dată pe săptămână lenjeria de pat, dar depinde și de pacient, la unii pacienți lenjeria este schimbată mai des. În bucătărie este curat.

În coridor este curat, dar și acolo predomină un aer greu și miros de fum. După cum se afirmă și de către colaboratori, pacienții fumează și în camerele sale, pe ascuns.

Condițiile sociale

a) Îmbrăcămintea

În instituție se aduce îmbrăcămintea și încălțăminte o dată în doi ani, care parvine din ajutoare umanitare. Pacienții sunt îmbrăcați cu ajutoarele umanitare, deci haine deja folosite. După câteva spălări, hainele nu mai sunt bune de îmbrăcat.

b) Cantina

Pacienții servesc masa de 3 ori pe zi. Suma totală pentru alimentație la un pacient, alocată zilnic din bugetul de stat constituie 16 lei.

În ziua vizitei în meniul alimentar al tutelaților intrau următoarele:

Dejunul: salată, macaroane fierte, unt, pâine, ceai cu zahăr.

Prânzul: borș cu fosile (adică fasole), supă cartofi cu orez (pentru dietetici), pârajoale de soia, cașă de grâu, pâine, cacao.

Cina: cartofi fierți cu coajă, cașă de orz cu margarină, pâine, ceai.

De menționat este faptul că la momentul vizitei repetate, eram în perioada când creștinii respectă postul. Pacienților nu le este făcut un meniu aparte pentru cei care respectă postul și pentru cei care nu-l respectă. Unii pacienții care sunt adepții altor religii, în afară de creștini, sunt nevoiți să se hrănească cu mâncare de post.

c) Biblioteca

Există o bibliotecă, unde sunt cărți aduse din ajutoare umanitare. Dacă vreun pacient dorește să citească vreo carte, i se permite să citească în bibliotecă sau să o ia în camera sa. Este un stand special pentru ziare, unde se schimbă în fiecare zi cu ziare noi. Există un instructor special în domeniul culturii. Pacienților li se permite să privească televizorul până la ora 10 seara.

Biblioteca lucrează de la 8:00 până la 16:00 zilnic însă este frecventată de un număr mic de pacienți, și din faptul că cărțile sânt vechi, cea mai proaspătă ediție fiind din 1970. Majoritatea sunt aduse de la biblioteca centrală a orașului Dubăsari, și aceasta e din inițiativa proprie a bibliotecarului, la înțelegerea lui cu administrația bibliotecii din Dubăsari. Unele cărți sânt aduse de către pacienți sau de către rudele acestuia. O parte impunătoare a cărților sânt editate în limba rusă, în română fiind doar câteva. Cărțile religioase au fost donate de către mișcarea religioasă „Armata Salvării”. S-a observat lipsa literaturii juridice.

În cadrul bibliotecii am observat o masă pe care era instalată aparatură de difuzare a operelor muzicale. Muzica este difuzată pe tot teritoriu instituției în regim de real-time.

d) Camera de vizite și accesul rudelor

Pacienții au voie să primească vizitatori când doresc, nu este un grafic special pentru aceasta. Există o cameră specială pentru vizitatori. Coletele, scrisorile sunt date pacienților personal. Administrația afirmă ca aceste nu sunt supuse cenzurii.

Nu există un telefon într-un loc public de la care pacienții ar putea telefona, de fiecare dată sunt nevoiți să ceară permisiunea administrației pentru a telefona. Administrația decide dacă permite sau nu pacientului să telefoneze.

e) Alte ocupații și dreptul la odihnă

În conformitate cu Regulamentul Tip administrația instituției e obligată să organizeze și să dezvolte gospodării auxiliare în scopul îmbunătățirii deservirii pacienților. La fel administrația e obligată să organizeze odihna pacienților ținând cont de sănătatea și vârsta lor.

Administrația Internatului afirmă că cea mai mare problemă este că pacienții nu au cu ce se ocupa. Au încercat să facă o ocupație de genul „mâini-dibace”, dar lipsește materia-primă sau condiții pentru aceasta. Practic, în Internat nu sunt desfășurate activități de recuperare psiho-socială, din cauza lipsei specialiștilor și echipamentului.

În fiecare marți și vineri pe teritoriu instituției se organizează dansuri, iar miercuri, sâmbătă și duminică se difuzează filme. Toate acestea sânt organizate de către bibliotecar, pe motivul că el de specialitate este „organizator de cultură”. În zilele de sărbători, cât și în zilele unor omagiați tot se organizează dansuri și concerte, participanții la aceste manifestări fiind tot pacienții.

Pacienții care doresc să deseneze sau să picteze sunt ajutați de către director, dar asta se întâmplă rar.

La dispoziția pacienților au fost amenajate o masă de tenis și o masă de șah într-o încăpere numită „camera de odihnă”. La etajul trei, el fiind și ultimul, se află sala de sport, care este amenajată cu utilaje predestinate nemijlocit pentru sport.

Accesul liber la justiție

Nici un pacient nu cunoaște drepturile sale de acces liber la justiție. Nici un pacient nu a deplâns careva acțiune în organele de drept.

Dreptul proprietății intelectuale

Unii pacienții care lucrează în atelierul de cusătorie au posibilitatea de a-și vinde propriile creații altor pacienții sau chiar în comuna de alături. Administrația permite acest fapt, ceea ce demonstrează că acestor pacienți nu li se încalcă dreptul de autor.

Grupul Comitetului nu a întâlnit alte categorii de persoane care ar pretinde la dreptul de autor asupra unor creații literare, muzicale sau opere de artă.

Drepturi electorale

Pacienții nu votează, deoarece autoritățile publice locale nu asigură dreptul la vot, deși nici un pacient nu dispune de o Hotărâre judecătorească definitivă care ar recunoaște persoana inaptă de exercițiu, adică acest lucru este decis doar de medici și contravine normelor legale. Reprezentantul Ministerului confirmă că „aceste persoane nu pot vota deoarece sunt bolnave psihic”.

Dreptul la educație și profesie

Nu există o școală de cultură generală unde invalizii din copilărie ar putea urma cele mai elementare materii. Din acest motiv, această categorie de pacienți nu au studii suficiente pentru a se reintegra în societate în cazul în care vor fi externați.

Dreptul la confesiune

În Internatul în cauză, nu există o biserică sau alte instituții de cult unde persoanele internate ar putea veni pentru a participa la diferite slujbe religioase și de cult. Persoanele cazate în Internat afirmă că majoritatea dintre ele sunt creștini și merg la biserica din sat, mai ales când este vorba de o sărbătoare importantă, precum Crăciunul sau Paști. Administrația nu îi împiedică să meargă la biserica din sat.

Dreptul la secretul corespondenței

Cazații din internat afirmă că nu au bani pentru a trimite cuiva scrisori pentru că nu primesc pensia, iar atunci când primesc scrisori, spun că sunt nedeschise. Administrația afirmă că poștașul vine până la Internat și aduce corespondența pentru pacienți, iar aceștia o primesc personal, astfel administrația nu încalcă dreptul pacienților la secretul corespondenței.

Munca forțată

Anumitor pacienți li se dă de lucru. Administrația afirmă că la lucru sunt atrase doar persoanele ce doresc să lucreze. Asistenta medicală este aceea care numește pacienții care sunt în stare să lucreze. Unii din pacienți afirmă că în cazul în care refuză să facă unele munci este amenințat cu izolatorul, și până în fine este obligat să efectueze muncile respective.

Astfel cazații sunt lipsiți totalmente de posibilități psihosociale de antrenare și dezvoltare a capacităților de integrare în familie și comunitate.

Pacienții care au lucrat mai mult de cinci ani, primesc pensie, care li se aduce de la Poștă.

Avorturi forțate

Instituția este asistată de un medic ginecolog din afara instituției, care activează în Internat numai pe 0,5 din normă. În 2004 a fost un caz când unei fete i s-a făcut avort forțat. A fost examinată la spitalul din Criuleni și dusă la Centrul Mamei și Copilului din Chișinău pentru a întrerupe sarcina. Administrația spune că fata nu dorea copilul. În dosar însă nu există decizia în scris a pacientei de a întrerupe sarcina. Fata însă, ne-a comunicat alte date.

Supravegherea pacienților

În Internat sunt 156,0 unități de lucru, dintre care 5,5 medici, dintre care 1 medic psihiatru, 20,0 asistente, 74,0 infirmiere și 56,5 personal administrativ sau auxiliar. În fiecare schimb sau tură sunt la serviciu 2 asistente medicale și 10 infirmiere, care au sarcina de a supraveghea activitatea și tratamentul pacienților 24 din 24 ore. În fiecare zi se organizează volanta, unde se discută toate schimbările care intervin în decurs de o tură.

Sanțiuni medicale

Mai mulți pacienți au afirmat că sunt amenințați cu izolarea în izolator în cazurile în care refuză să facă ceva, contrar voinței sale, de exemplu cum ar fi prelucrarea pământului personal al administrației instituției.

Instituția dispune de două izolatoare, unul pentru femei și unul pentru bărbați¹.

Izolatorul pentru femei se află la etajul trei, care este și ultimul etaj, și constă dintr-o cameră goală, adică fără mobilier, ce este izolată de restul camerelor printr-o ușă de lemn. Grupul sanitar este ne izolat de odaie. Geamurile pe dinafară sunt întărite prin gratii metalice, ceea ce prezintă pericol pentru cei care sunt închiși în acest izolator, de exemplu, pot strica sticla și se pot răni cu cioburile rămase.

Din spusele asistentei medicale acest izolator nu e chiar izolator, ci o odaie simplă, cum ar fi și celelalte saloane unde sânt cazați pacienții, dar fără paturi.

Izolatorul pentru bărbați se află de asemenea la etajul trei, însă în secția „închisă”. În secția „închisă” sânt cazați o categorie de pacienți care nu au acces liber în instituție și sânt scoși la plimbare într-o ogradă închisă, special amenajată pentru ei. Izolatorul constă dintr-o cameră obscură, adică slab iluminată din motivul că în loc de geamuri sânt instalate table metalice, excepție fiind doar oberlihtul ce este întărit prin gratii metalice. Este izolat de celelalte camere printr-o ușă de fier. Izolator pentru bărbați are vitalul necesar – numai două paturi. Grupul sanitar de asemenea este ne izolat.

În izolator pot fi plasați pacienții agresivi – afirmațiile administrației instituției. Pacienții plasați în camera - izolator nu beneficiază de o supraveghere a personalului medical 24 ore din 24 ore. În cazul plasării pacientului în izolator acestuia i se administrează tranchilizante sau neuroleptice injectabile (Sol. Relaniumi 2,0 – 4,0 ml. sau Sol. Aminazini 1,0 -2,0 ml.).

Concediul, argumentarea și legalitatea acordării concediului

Concediul se acordă pacienților la cererea lor. Concediul este pentru o perioadă de la 2 săptămâni până la o lună de zile. Pacienții merg în concediu la rude sau la străini care îi solicită pentru a-i ajuta la munca pe câmp sau acasă.

Părăsirea instituției fără permisiunea administrației

În caz că pacientul „fuge” din instituție, rudele îl aduc sau îl aduce infirmierul ce nu a luat seama. Însă, din start, se sună la poliție, cu toate că nu sunt cazuri frecvente, deoarece cazații sunt amenințați cu plasarea în izolator în cazul în care vor încerca să fugă din Internat.

¹ Art. 3 Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Externarea

Administrația Instituției confirmă că anual în jur de 7-10 pacienți părăsesc instituția, îi i-au rudele acasă sau de sine stătător părăsesc instituția. Administrația Internatului nu cunosc situația familială a cazaților și nu întreprind măsuri pentru reintegrarea acestora în familii

În mare parte acest fapt se datorează lipsei unui Serviciu de reintegrare a cazaților în familii, nu se întrețin legături cu rudele cazaților.

În toate aceste cazuri de externare nu au fost găsite dovezi (documente semnate) care ar confirma consimțământul tutelatului la externare și părăsirea benevolă a Instituției

Cazuri

Femeie, 23 ani

O domnișoară care a rămas fără părinți și mătușa a adus-o în instituție. Lucrează la tabac; zice că dacă nu vrea să lucreze, nimeni nu o impune. După ce termină lucrul, îi dau bani, câte 10 lei și își cumpără ce dorește.

Informația despre lucrul efectuat nu este înscrisă în cartea de muncă, fapt prin care nu v-a putea beneficia de o pensie și nu se bucură de drepturile unui angajat conform legislației în vigoare.

Femeie, 29 ani

Lucrează când i se spune, dar zice ca nu o plătesc pentru aceasta; dacă nu vrea să lucreze, atunci asistenta medicală o ceartă cu cuvinte urâte. Zice că medicul îi dă medicamente, dar ea nu le bea, le ascunde, pentru că consideră că e sănătoasă și vrea să plece acasă.

Femeie, 42 ani

A fost transferată de la Spitalul de Psihiatrie „Costiujeni”, în această instituție se află de 10 ani din inițiativa rudelor. Din spusele pacientei, rudele nu i-au adus la cunoștință în ce instituție vor să o cazeze, zicând doar că vor să o ducă la un sanatoriu. Ea nu poate părăsi instituția din motivul rudelor, care sunt împotriva. La momentul vizitei

lucra afară. Ne-a comunicat că lucrează atunci când i se spune. Pentru munca efectuată în cadrul instituției nu este remunerată.

În satul Cocieri își desfășoară activitatea o instituție numită „tutunărie”, unde a lucrat și pacienta timp de două luni, și a fost remunerată cu 800 lei pentru serviciile prestate.

Tot din spusele pacientei mâncarea este „filtrată”, în sensul că personalul medical care nemijlocit se ocupă de produsele alimentare rețin cei mai bun lor și ce rămâne sânt aduse pacienților.

Femeie, 23 ani

A fost transferată de la Școala Internat la vârsta de 16 ani, deși Internatul Psihoneurologic Cocieri este obligat să cazeze pacienți de la vârsta de 18 ani. Din rude cunoaște doar pe sora mai mare și pe bunica. Dorește să se externeze, însă administrația nu-i permite. A fost închisă în izolator timp de 1 săptămână, unde i s-a administrat tratament coercitiv.

Bărbat, 26 ani

În internat se află de mai mulți ani. Rudele doresc să-l întrețină în condiții de casă, însă administrația internatului este categoric împotriva. A fost închis în izolator unde i s-a administrat tratament coercitiv.

Bărbat, 45 ani

Invalid, a venit în instituție din toamna anului 2004, spune că el a dorit să vină în instituție, la Chișinău trăia cu mama lui, care-l vizitează o dată pe luna. A fost ținut în carantina două săptămâni, unde doar dormea și mânca. Acum vrea acasă, nu-l maltratează nimeni, nu-l impun la lucru, pentru că este invalid, însă spune că pe alții îi impun și dacă sunt împotriva, atunci administrația îi bate și îi pun în izolator, nu le dau bani pentru lucrul făcut, le pun injecții; hainele care sunt aduse ca ajutoare umanitare sunt furate de către administrație. Spune că sâmbăta și duminica se distrează privind televizorul, iar vineri și marți au discoteca, de la ora 13 până la 17. Dacă cineva iese de pe teritoriul instituției, atunci sunt doi bărbați care îi bat, și îi închid în izolator. Zice că nu primește pensia sa de invalid. Când se bat între ei pacienții, sanitarii îi despart, sunt multe cazuri când pacienții sar la bătaie la personalul instituției.

Femeie, 58 ani

Sta in institutie de 30 ani, se plange ca are probleme cu sanatatea, dar nu o lecuiesc si nu-i atrag atentie. Primește pensia de 60 lei, dar o impun sa se aboneze la ziare si sa cumpere chestii de care ea nu are nevoie. Nu i se dau haine, toate hainele cu care se îmbrăca sunt ale ei personale, pentru ca cele ce li se dau de la institutie sunt foarte rele. A fost adusa de la Chișinău in institutie. Zice ca sunt pacienți care fura mâncare, si de asta sunt sătuli, dar in general, nu li se da mâncare buna, doar terciuri. Doamna nu vede bine, are nevoie de operație, administrația zice ca sa le dea banii necesari si se va face operația. Este impusa sa meargă pe la lucatorii administrației acasă pentru ca sa lucreze la pământ, si pentru degeaba, li se mulțumește doar cu vreun pahar cu vin. Insa daca ea refuza sa meargă sa lucreze, atunci este închisa la al treilea etaj. Zice ca toata ziua institutia este închisa, nu li se da voie sa iasă afara, dar acum i-au deschis ușile pentru ca au văzut grupul de la Comitet. A fost sa se controleze la un spital de lângă internat, unde i s-a spus ca are cancer, plus are nevoie de ochelari, dar pentru ca nu are bani, nu se poate face nimic.

Femeie, 29 ani

Nu primește pensie, zice ca a fost lipsita de casa ei si din acest motiv sta internata in internat. Mai are doua surori care nu o vizitează. A avut doua avorturi forțate. Zice ca a fost întrebata daca dorește sa păstreze copilul (sarcina era in luna a patra) doar de către medicul care i-a făcut avortul. Dar la internat i-au spus ca trebuie sa întrerupă sarcina deoarece internatul nu este in stare sa întrețină si copilul ei.

Ea spune ca își dorea foarte mult acel copil pentru ca este singura si daca ar avea un copil i-ar fi mai ușor.

Femeie, 68 ani

In rezultatul căsătoriei fictive ce a avut loc in 1996, dumneai a fost lipsita de spațiul locativ, deoarece soțul nu a avut nici o intenție de a forma o familie ci a urmărit doar însușirea spațiului locativ. După căsătorie pacienta a fost trimisa in internatul psihoneurologic din Cocieri. In rezultatul internării, ea a fost lipsită de viza de reședință din mun. Chișinău, astfel soțul a rămas singur in apartament pe care l-a privatizat si l-a înstrăinat. La momentul de față, pacienta dorește sa plece acasă, dar nu are unde, fiindcă a fost lipsita de locuința ilegal.

Bărbat, 24 ani

La momentul internării în instituția din Cocieri, nu i-a fost comunicată cauza internării, cât și despre cauza de care suferă. De mai multe ori s-a adresat la administrație ca să-l informeze referitor la boala de care suferă, însă de fiecare dată a fost refuzat. Mai mult ca atât, el consideră că este sănătos din punct de vedere mintal și solicită să fie externat acasă.

Bărbat, 53 ani

Din 1996 se află în instituția din Cocieri. S-a adresat de mai multe ori la administrație pentru ca să-i permită să plece acasă, cel puțin în vizită. Însă de fiecare dată administrația îl refuză. Mai mult ca atât, el declară că la momentul internării în instituție, nu i s-a cerut acordul și nu știa unde el trebuie să fie internat. În prezent, roagă să fie ajutat să părăsească instituția respectivă.

Bărbat, 37 ani

Se află în instituție din 1994. Fiind invalid din copilărie, nu primește pensia de invalid în mărime de 25%, așa precum li se plătește celorlalți invalizi. Solicită să fie ajutați toți invalizii din copilărie, să primească la fel ca și ceilalți invalizi. Cu această problemă s-a adresat și avocaților parlamentari, Parlamentului și Guvernului, dar nu s-a lichidat această discriminare.

Infirmier

Zice că nu lucrează nici o instituție pentru apărarea drepturilor pacienților; primește 600 lei cu tot cu procente (salariu fiind de 340 lei); lucrează câte 12 ore peste 12 ore. Se plânge că salariul este foarte mic și lucrul este foarte obositor și greu.

A fost un caz, când o asistentă medicală a fost atacată de către un pacient cu cuțitul. Cazul dat nu a fost cercetat, deoarece administrația spitalului nu a informat organele competente, în cazul dat poliția. Acest caz nu este unicul, care pune în pericol siguranța personalului, însă nici un caz nu a fost comunicat organelor competente, administrația luând „măsurile necesare” de sine stătător.

Concluzii finale:

- 1) Majoritatea pacienților (293-79%) au fost plasați în Internatul psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari fără liber consimțământ. Fapt ce contravine Art.

36,40, al Legii Republicii Moldova privind asistența psihiatrică Nr. Nr.1402- XIII din 16.12.97.

- 2) În baza exemplurilor din Internatul psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari, se poate deduce faptul că, contrar Art. 43 al Legii Republicii Moldova privind asistența psihiatrică Nr.1402- XIII din 16.12.97 transferul persoanei dintr-o instituție psihoneurologică într-o instituție similară de profil se efectuează fără Avizul Comisiei medicale.
- 3) Datorită încălcării grave al Art. 40 al Legii Republicii Moldova privind asistența psihiatrică Nr.1402- XIII din 16.12.97 și Regulamentului Tip de funcționare a instituțiilor sociale din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, cât și INSTRUCȚIUNII despre modul de cazare a pacienților în instituțiile sociale din subordinea Ministerului Muncii, 160 (43%) de pacienți au fost internați ilegal în Internatul psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari, datorită faptului că aceștia necesită supraveghere și tratament în condițiile unei instituții staționare de psihiatrie, suferind cu tulburări persistente grave delirante și halucinatorii.
- 4) Ignorarea acestui lucru a dus la faptul că pacientul X, suferind cu Schizofrenie paranoidă a făcut o tentativă de omor a asistentei medicale. Pacientul ulterior a fost transferat la Spitalul de Psihiatrie din Chișinău. Cazul nu a fost relatat Poliției.
- 5) Condițiile de întreținere a persoanelor cu probleme psihice și deficiențe intelectuale cronice în Instituție ar trebui să îngrijoreze autoritățile statului, care trebuie să acționeze în vederea schimbării tuturor acelor situații negative descrise în acest Raport.
- 6) Contrar prevederilor naționale, și internaționale, Republica Moldova ignoră crearea unei Instituții naționale independente de apărare și promovare a drepturilor persoanelor cu probleme psihice și deficiențe intelectuale în instituțiile psihiatrice.
- 7) Raportul are drept scop alarmarea autorităților competente în legătura cu situația din instituție și mobilizarea acestora în vederea elaborării și aplicării unui număr cât mai mare de măsuri de îmbunătățire a situației din instituție, așa cum a fost apreciat și în cadrul capitolului "Recomandări" din prezentul raport și așa cum este impus prin standardele internaționale cu privire la condițiile minime de spitalizare.
- 8) Comitetul consideră că persoanele aflate în aceste instituții sunt ilegal deținute, conform actelor normative naționale și internaționale ratificate de Republica Moldova, deoarece nici o persoană nu a fost internată în instituția dată în baza unui consimțământ sau în baza Deciziei judiciare definitive.

- 9) Comitetul consideră că acestor persoane le este violat dreptul de a alege, deoarece persoanele sunt lipsite de acest drept.
- 10) Organele de stat, cum ar fi poliția contribuie la violarea dreptului la libertatea și siguranța persoanei, în cazurile în care persoane de sine stătător pleacă din instituție.
- 11) Persoanelor le este violat dreptul la accesul informație prin neadmiterea la documentele medicale a pacienților.

Recomandări:

- 1) Aducerea actelor normative naționale în concordanță cu standardele internaționale cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului, la care Republica Moldova a aderat și s-a asumat să le respecte.
- 2) Elaborarea unei concepții de acordare a asistenței psihiatrice persoanelor cu probleme psihice și deficiențe intelectuale cronice și strategii de restructurare a formelor și metodelor de asistență a acestui contingent de invalizi cu necesități medico-sociale speciale.
- 3) Asigurarea supravegherii legalității aflării persoanelor instituționalizate în instituție.
- 4) Garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor deținute în instituție.
- 5) Elaborarea, dezvoltarea metodelor de reabilitare și resocializare a persoanelor din instituție.
- 6) Excluderea sancțiunilor medicale.
- 7) Excluderea muncilor forțate.
- 8) Revizuirea diagnozelor și tratamentului persoanelor.
- 9) Informarea persoanelor instituționalizate despre drepturile și libertățile sale fundamentale.
- 10) Asigurarea informării persoanelor instituționalizate despre metodele și tratamentul aplicat.
- 11) Asigurarea dreptului persoanelor din instituție de a confirma sau a refuza metodele și tratamentul aplicat.
- 12) Respectarea legislației în vigoare la instituționalizarea persoanelor.

Comitetul este deschis pentru autoritățile naționale competente în stabilirea violărilor drepturilor omului a persoanelor deținute și înlăturarea acestor violări atât din actele normative existente, cât și din practica actuală.